

Wit laken

1

‘Lakens krijgen meestal een andere bestemming,’ zei Eva terwijl ze afrekende. Haar moeder zei niets, zag beelden voor zich. Lakens als spandoek aan de gevel met opgekalkte leuzen en leugens. Strakgetrokken lakens op een hotelbed. Zouden er nog oude vrouwen zijn die hun wasgoed op de bleek leggen, onder de blauwe hemel? In de zon liggen drogen leek mooier dan wat dit net gekochte laken te doen stond.

2

‘Hier heb ik nog met haar gelopen,’ zei Eva toen ze een landweg inliepen.

‘Maar het laatste halfjaar niet meer,’ klonk Femke.

‘Nee, toen kon ze het niet meer.’ Eva keek om zich heen. ‘Waar hebben we niet gelopen! Elke grasspriet mist haar eeltkussentjes. Ik vond dat altijd net fluweel, zeemleer, verende puddinkjes.’

‘Als jij thuiskwam lag je eerst een kwartier met haar op de grond en dan pas werden wij begroet,’ zei Femke met een glimlach in haar stem.

‘Dan haalde ik de versgemalen kauwgom soms tussen haar tenen uit.’ Eva hield stil bij de stoeprand.

‘Ze vond het heerlijk om los te rennen in het bos. Snuffelen en tegelijk ons in de gaten houden.’

Ze liepen een zijstraat in, het speenkruid bloeide. Even later gingen ze een woning binnen. Het verpakte laken werd in de huiskamer op tafel gelegd.

Tussen eettafel en zithoek was een zee van ruimte waar een langwerpige kussen op de vloer lag. Op dat kusseneiland lag een middelgrote hond. Zwarte kop, fijne witte streep op de snuit, witte kraag en zwartgrijze rug. De staart eindigde in een volle pluim. Zo stil als ze daar lag.

‘Hidde, we hebben het laken’, zei Femke tegen de man die aan een bureau zat. Hij droeg een bril met donker montuur waarachter lichtblauwe ogen opkeken. Aan zijn trui kleefden hondenharen.

‘Mooi, dan is dat geregeld’, zei hij rustig terwijl hij opstond en naar de keuken liep. Er was geluid en geur van instromende koffie. Eva was neergeknield bij de hond en begon de prachtige kop te strelen, de witte manen, de rug tot aan de gekrulde staart.

‘Ach meisje,’ zei ze terwijl haar handen in de vacht grepen, ‘ik ben blij dat we je nog een dag hebben, dat je niet meteen weg hoeft.’ Ailust, dacht Femke, toen ze de intensiteit van Eva’s aanraking zag. Hoe haar vingers de krullen kamden en dan weer gladstrekten, alsof ze via haar handen nog met de gestorven hond aan de praat was.

3

‘Het is mooi gegaan vanmorgen,’ zei Femke. ‘Het deed me goed dat de dokter eerst nog een keer vroeg of we het wel wilden, en toen pas haar koffertje opendeed. Die eerste prik met het slaapmiddel vond ik spannend.’ Ze legde een bosje blauwe druifjes tussen de voorpoten van de hond. De rechterpoot legde ze schuin over de linker, met de bloemstelen ertussen. ‘Met die gekruiste pootjes lag ze ’s avonds aan mijn voeten, dat ga ik het meest missen.’

Eva stond op, haalde een schaar, bukte zich en knipte iets weg bij de staart.

‘Ik voel nog een klit.’ De vervilte spin werd op de vloer gelegd. ‘Zal ik...het is eigenlijk verminken, maar ik moet toch iets bewaren...’ Uit de gekrulde kraag van de hond knipte ze een lok, een kruivende golfslag. Op de zwarte kop viel een glinsterende druppel. Ze legde haar hoofd neer op de rug van de hond en bleef zo geknield liggen. ‘Dit kan ik niet bewaren,’ klonk haar geknepen stem, ‘het gevoel en de geur. Dat kan ik gewoon niet meenemen...’

Aan de andere kant van het dier ging Femke door de knieën, een gefrommelde zakdoek in haar hand.

‘Je hebt haar ook zo lang gehad...’

‘Vanaf toen ik dertien was,’ zei Eva. Ze droeg een strakke jeans en daarop een kort vestje met een metalen glansdraad doorweven. Haar vlecht met de blonde strengen hing achter op haar rug.

‘Raar, ze was mijn cadeau en jullie hebben de laatste jaren alsmaar voor haar gezorgd.’

‘Jij kon met je dag- en nachtdiensten moeilijk een hond hebben. Wij hadden zoveel plezier van haar, als ze het koffieapparaat maar hoorde stond ze al naast me, dan vroeg ze niets, en toch vroeg ze het...’

Eva keek van haar lage plaats op.

‘Gek,’ zei ze, ‘tijdens de MKZ hebben we haar uit het nest opgehaald, er hingen rouwlinten aan de bomen. En nu zijn wij in de rouw en bloeit overal de lente.’

‘Het is raar,’ zei Femke, ‘je weet al lang dat het gaat gebeuren, en als het dan gebeurt is het te vroeg.’

‘Veel te vroeg,’ beaamde de dochter.

‘Je weet dat het gaat gebeuren, maar totdat alles het uitbazuint denk je toch onbewust dat het niet gebeurt. Dat alles zo blijft als het is.’

‘Ineens, als een bliksemflits over de aarde, is het er.’

‘Het kon niet anders,’ zei Hidde, die met een glazen potje aan kwam, de zwart-witte krul daarin deed en het deksel erop draaide. ‘Het is goed dat je zelf de dierenarts gebeld hebt.’ Hij trok aan zijn schipperstrui, draalde bij de hond.

‘Vorige week,’ beaamde Eva met haar vingers in het welige haar van de nek en dan strelend naar de rug. ‘Dat belletje kostte me meer energie dan tien reanimaties.’ Haar stem schoot uit, terwijl haar handen stilvielen, als witte bloemen op de zwarte vacht.

‘Ze is weg, ze is gewoon weg.’

Onder het achterlijf van de hond had zich een vochtplek gevormd.

4

‘Ik dacht wat gemeen dat we haar een prik geven.’

‘Ze zakte elke dag door haar achterpoten. Vanmorgen toen ik beneden kwam lag ze weer als een schildpad met de pootjes wijd in haar plas, kon niet meer oprabbelen op die gladde vloer. Hoe gemeen is het die situatie te laten voortduren?’

‘De laatste weken deed ik haar elke dag door de wasstraat,’ zei Hidde, ‘je moeder en ik kregen er handigheid in, ik buiten met twee emmers en mama binnen de vloer.’ Hij zweeg even. ‘Het gaat met een hond als met een mens.’ Hidde beschreef een curve in de lucht, een heuvel die in een dal eindigde. ‘Er komt een keer een eind aan.’

‘Maar waarom geef je een hond een prik en een mens niet als die aan z’n eind is gekomen? Mensen liggen ook in de poep in het verpleeghuis, die hebben het gevoel dat ze hun omgeving tot last zijn.’

‘Zou het verschil niet zijn: bij mensen neemt God de adem?’

‘Bij dieren net zo goed. *Neemt U hun adem weg, dan sterven zij.* Je vond dat zelf zo mooi bij die psalm. Maar wij laten de dierenarts de adem wegnemen en dan heet het inslapen.’

‘En daar hoor je niemand over.’

‘Iedereen bekijkt het vanuit zichzelf, bij een jager heet het ecologisch evenwicht als hij de trekker overhaalt, die denkt niet als hij bij een edelhert staat: daar liep iets levends en nu is het dood. Heb je dan bloed aan je handen? Of heb je liefde voor wild?’

‘Toch heb ik alsmaar gehoopt dat ze op een morgen vanzelf dood in de mand lag, dat had ik het mooiste gevonden.’

‘De dokter moest wel iets bijgeven na die eerste prik. Wat zorgzaam dat ze haar eerst aaide.’

‘Dat zeggen ze ook bij voltooid leven, we doen het heel zorgvuldig.’

‘Maar toen ze het scheerapparaat tevoorschijn haalde en de vacht van de poot wegschoor en die tweede injectie gaf, had ik niet gedacht dat het zo snel ging. Ze was meteen weg, nog tijdens de spuit bijna. Dat mooie gemarmerde pootje. Zag je hoe ze met haar vinger het bloedvat zocht?’

‘Wij doen niet anders op de SEH. Er zijn artsen... die kunnen absoluut niet prikken, dus ik was blij dat zij in één keer goed zat.’

‘Ik vind haar pijnlijk mooi in haar dood. Ze ligt net of ze slaapt. Alleen haar buik gaat niet op en neer. Ik keek zo vaak of ze er nog was, ’s morgens, en dan zag ik haar buik deinen, zwellen en slinken.’

5

‘Wat doen we nu?’ zei Hidde. ‘Er is een crematorium in D. Of ik breng haar vanmiddag naar de dokter als ik ga betalen.’

‘Nee,’ besliste Eva, ‘dan wordt ze verhakseld tot veevoer. En dat crematorium... ik hoef geen urn met as.’

‘Vuur vind ik een naar idee,’ zei Femke.

‘In V. is een dierenbegraafplaats, maar daar zit weer drie jaar grafhuur bij in met zorgplicht voor onderhoud, willen we dat?’

‘Wat ik wil bestaat niet,’ zei Eva, terwijl haar hand over de flank gleed.

‘Wat wil je dan?’ klonk het vanachter de computer.

‘Ik wil een hoekje in een weiland. Ik wil niet dat ze respectloos verdaan wordt tot veebrokken. En geen graf met stenen hondjes en bloemenvazen.’

‘Een hoekje in een weiland,’ herhaalde Hidde. Zijn vingers liepen over de toetsen. ‘In E. is ook een dierenbegraafplaats.’

‘Waar ligt dat?’

‘Dat is aan de Waal.’

‘Veel te ver.’

‘Kan me niks schelen,’ zei Hidde, ‘of ik nou een kwartier of een uur rijd, dat maakt mij niet uit.’ Hij zocht zijn telefoon.

‘Met Stegeman. Wij hebben een hond die we graag zouden willen begraven, ik lees op uw site dat dat kan bij u? ... Dus u maakt een opening en dan leggen wij het beestje erin... Laarzen meenemen, is goed... Morgenochtend half 11, dan zijn we er. Dank u zeer.’ Hij wendde zich tot vrouw en dochter.

‘Hij maakt het graf, wij begraven, en hij sluit het weer. Het is een weiland, er groeit gewoon weer gras overheen.’

Eva keek hem dankbaar aan.

Die middag gingen de etensbakken in de afwasmachine, de bench werd uitgesopt en ingeklapt op zolder gelegd, kussen en hondendeken gingen in de container.

‘Dat we nu haar spullen al opruimen. Raar dat we alles wegdoen.’

‘Ik kan toch nergens anders mee bezig zijn, het is prettig die dingen van haar in handen te hebben.’

‘Het voer dat over is kunnen we aan hiernaast geven. Voor Roef.’

‘Doe de staafjes er maar bij, mam.’

Hidde kwam binnen met de post: *16 jaar hebben jullie van haar kunnen genieten. Helaas komt er dan toch een afscheid. PS. Wij zijn t/m dinsdag naar Portugal.*

6

‘Dit bracht de post nog.’ Hidde stak haar een pakketje toe.

Eva brak het karton open, leek te breken toen ze het fotoboek zag, de hond in haar gloriëtijd op de cover.

‘Toen je vorige week de dierenarts belde ben ik ermee begonnen,’ mompelde Hidde, zijn arm om de schouders van zijn dochter leggend.

Ze keek het boek in.

‘Ach, hier in het kraamnest. Ingeënt en ontwormd, zo kregen we haar mee.’

‘Jij droeg haar naar buiten onder je trui.’

‘O kijk, hier paste ze nog onder de kast.’

‘Dat roze onderlijfje was zachter dan een babyhemdje.’

‘Ze wist niet wat uitlaten was, zette zich met vier pootjes schrap op de handrem.’

‘Wij wisten niet wat een hond was.’

‘Ze moest non-stop socialiseren, zeiden ze op de puppycursus.’

‘Bij een hond krijg je opvoedlessen, bij een kind niet.’

‘De twaalfwekenprik in haar nekvel vond ze niet leuk. Ze klonk als piepschuim.’

‘Naar Frankrijk in de auto vond ze heerlijk.’

‘Hier, met een sliert zeewier, een echte strandjutter.’

‘Loopt ze met mijn boxer over de camping.’

7

Beschaamd dacht Femke terug. Tijdens een koude winter viel de verwarmingsketel uit. Er zou een monteur komen, maar die liet twee dagen op zich wachten. Uiteindelijk, daar kwam hij aanzetten. Hij had een sterfgeval, zei hij, daarna viel hij stil, maakte de koppel schoon en vulde in trance het water bij. Ze namen gepaste stilte in acht, praatten zachtjes, schoven hem meelevend de koffie toe over de tafel, sst, de monteur heeft een sterfgeval. Toen zei hij, moeizaam de woorden prijsgevend: het was zijn hond. Maar hij had niet geleden. Ze hoorden het met effen gezichten aan en lachten bij zichzelf. Sterfgeval nota bene.

Die avond toen moeder en dochter naar boven waren, haalde Hidde de verpakking los en liet het laken als een smalle strook over de rug van de stoel hangen. Hij bleef erbij staan, de blik op de hond gericht, de armen langs het lichaam, alsof hij de wacht betrok in een gewijd moment. Toen verwijderde hij zich, keek nog even om. Het laken leek een witte gestalte.

8

De volgende morgen. Vader en dochter legden het laken uit, sloegen het dubbel.

‘Ik pak haar zo op,’ zei Eva.

Het laken gaf geen krimp, toen twintig kilo huisdier erop werd gelegd. Buiten stonden witte krentenboompjes bloesemend langs het pad waarop het dier werd uitgedragen. Het autoportier stond al open. Met de hond op de achterstoel naast het baasje reden ze naar de snelweg.

‘Het gaat veel te snel, ik ben er nog lang niet klaar mee.’ Eva’s vingers gleden over de kop, lieten de zachte flapjes tussen de vingers doorgaan. ‘Ik vond d’r oortjes het mooist.’

Het was lange tijd stil. Femke keek achterom, zag de blauwe druifjes tussen de hondenpoten.

‘Ik heb mijn portemonnee niet bij me,’ merkte Eva verschrikt op.

‘Ik wel, waarom?’ zei Hidde.

‘We moeten die man toch betalen!’

‘Hij heeft misschien geen pinapparaat.’

‘Dan stuurt hij maar een rekening. Kunnen we meteen zien of het een beetje professioneel is.’

9

‘Waalbandijk,’ zei Femke.

‘Landelijk plekje,’ bromde Hidde.

De familie stapte uit. Met een langgerekte kreet stortte een merel zich wild in de lente. Vanaf het land kwam een boer op hen toelopen. Daar ergens gingen ze ‘het beestje begraven’.

Er sloeg bij het uitladen een onrust door Eva heen, een spoor paniek vertakte zich tot in uiterste aders. Ze keek naar het laken waarvan ze de achterste punten in haar handen klemde, terwijl Hidde het hoofdeinde droeg. De hond lag erop als op een brancard. Van het tafereel ging kalmte uit, alsof het laken een milde bereidheid uitstraalde deze taak te volbrengen: een geliefd dier te dragen en te bedekken.

Over een donker zandpad liepen ze naar een weiland met daarachter boomgaarden, landerijen, de bandijk. Het vocht van regen was nog niet geheel uit de grond. Ze tilden de schepping in dit ene verdriet, deze ene liefde.

Een hoekje van een weiland – de wens van Eva lag op nog een tiental meters afstand. Bult, kuil, drie spades. Langs de sloot bloeiden vroege pinksterbloemen.

Hoe graag had het dier altijd op het gras gelegen. Nu zou het gras op haar liggen, deze zomer misschien al. Zonder woorden werd laken met vracht neergelaten in de kuil, een meter diep, wit op zwarte klei. Een kleine zwieper naar het midden, dan viel het laken dicht over de hond, dekte haar af met witte vleugels.

Harde ploppen zware klei vielen er bovenop, het geluid mengde zich met de roep van de kieviet: geen diepte is te diep...Het klonk als een weerwoord op het geluid van vallende aarde.

Ria Borkent